

Temat: KULTURA ŚREDNIOWIECZNEJ EUROPY

1. Cechy kultury średniowiecznej:

a) uniwersalizm:

- nie rozwijały się oddzielne kultury narodowe,
- pod wpływem chrześcijaństwa wykształcił się jeden wzorzec (było to związane z tym, że duchowni byli jedynymi ludźmi wykształconymi: umieli czytać i pisać,
- **teocentryzm** – Bóg w centrum zainteresowania,
- ludzi łączył wspólny pogląd na świat (memento mori – pamiętaj o śmierci). Wiązała się z tym konkretna obyczajowość – asceza, czyli umartwianie się poprzez posty, biczowanie, zaniedbywanie higieny ciała,
- propagowała ideał: **świętego** (św. Franciszek z Asyżu, św. Wojciech w Polsce), **władcy** (Ludwik IX Święty we Francji, Bolesław Chrobry w Polsce), **rycerza** (Roland na Zachodzie, Zawisza Czarny w Polsce)
- **język łaciński** był językiem uniwersalnym, w którym tworzone wszystkie teksty,
- istniał jednolity system szkolnictwa, opierający się na szkołach przyklastornych i przykatedralnych, w których wykładano 7 sztuk wyzwolonych,
- filozofia średniowieczna była filozofią chrześcijańską – augustynizm tomizm,
- wspólne cechy architektury – we wczesnym średniowieczu w Europie Południowo – Wschodniej rozwijała się architektura bizantyjska, a w Zachodniej najpierw karolińska i ottońska, a od X w. rozwijała się architektura romańska, później od XIII – gotycka,
- wspólne cechy obrzędowości rycerskiej (pasowanie na rycerza, turnieje),
- przekazywanie kultury przez wędrownych twórców zwanych wagantami, opiewanie bohaterów w poezji trubadurów,
- klasztory były ośrodkami życia umysłowego – działalność dominikanów, franciszkanów i cystersów,

b) elitarność – była to kultura elit,

c) literatura, sztuka oraz nauka odgrywały służebną rolę wobec religii; dominowała w nich tematyka chrześcijańska, ich celem miała być krzewienie wiary i głoszenie chwały Boga,

d) obrazy – malowidła, płaskorzeźby, rzeźby były „Biblią ubogich” (Biblia pauperum); za jej pomocą wyjaśniano prawd wiary, zaznajamiano niepiśmiennych ludzi z żywotami świętych, historią biblijną

2. Rozwój piśmiennictwa i czytelnictwa:

a) do XIII w. czytać i pisać potrafili przede wszystkim duchowni, którzy byli w tej dziedzinie monopolistami; olbrzymia większość społeczeństwa to analfabeci. Nawet pod koniec średniowiecza umiejętność pisania i czytania zastrzeżona była dla wąskiego grona – elit,

b) rozwój miast i szkolnictwa miejskiego przełamał monopol księży i zakonników na tę umiejętność. Była ona konieczna w takich zawodach jak: notariusz, lekarz, kupiec, prawnik,

c) rozwój administracji monarszej przyczynił się do wzrostu zapotrzebowania na wykształconych urzędników,

d) w XIV i XV w. upowszechniło się czytelnictwo wśród elit świeckich. Przyczyniło się do tego zmniejszenie formatu ksiąg i zmniejszyły się koszty ich wytwarzania – zrezygnowano z bogatych zdobień i zastąpiono pergamin papierem. Były to głównie osobiste modlitewniki, poradniki życia duchowego, ewangeliarze, psalterze,

- e) rozwijała się epistolografia – prywatna korespondencja,
- f) pod koniec średniowiecza w 1450 r. Jan Gutenberg wynalazł ruchomą czcionkę, co zrewolucjonizowało piśmiennictwo – dzięki drukowi książek było ich dużo więcej i stały się bardziej dostępne.

3. Architektura średniowiecza:

- a) architektura bizantyjska, arabska, frankońska ,
- b) architektura romańska- grube mury, małe okna, materiał kamień styl obronny
- c) architektura gotycka – materiał cegła, strzelistość, liczne witraże, rozety.

4. Szkolnictwo:

- siedem sztuk wyzwolonych: **trivium** – retoryka, gramatyka, dialektyka, **quadrivium** – muzyka, geometria, arytmetyka, astronomia,
- szkoły klasztorne, katedralne, miejskie (przygotowanie do działalności kupieckiej).